

Filmhandledning

Staden brinner

9-gy

FILM
VÄSTERNORRLAND

En dokumentärfilm om polarisering, antirasism och förlåtelse.

I Härnösand drabbas en grupp ensamkommande eritreanska pojkar av 80-talets växande flyktingmotstånd. Som motreaktion startar 17-åriga Sara Westin den antirasistiska rörelsen 5 i 12. När hon och hennes vän Sylvia senare mördas av en av flyktingarna brister fördämningarna. Staden skakas av attentat och brinnande kors.

Nu 30 år senare återvänder filmaren Bo Johan Sörensen till sin hemstad för att försöka förstå hur det kunde gå så fel.

Vad säger Skolverket och läroplanen?

Skolverket skriver att "Skolan har en skyldighet att motverka alla uttryck för rasism och stå upp för den värdegrund som finns i skollagen, däribland alla människors lika värde. För att kunna förebygga och motverka rasism måste vi förstå hur rasism kan se ut och hur den kan visa sig i skolan och samhället samt hur den uppstått historiskt."

Enligt läroplanerna ska skolan se till att intolerans, förtryck och våld, till exempel rasism, sexism och hedersrelaterat våld och förtryck, ska förebyggas och bemötas med kunskap och aktiva insatser.

Gymnasiets läroplan Lgr25:

"Skolan ska främja förståelse för andra människor och förståelse till inlevelse."

Förberedelse

Det är vanligt att en film rör upp känslor hos oss som ser den och det är helt okej och oftast något väldigt bra. Eftersom det här är en film där starka åsikter yttras bör du som pedagog förbereda eleverna för att minska risken att någon känner sig utsatt under, eller efter visningen. Det är viktigt att du som vuxen förbereder eleverna så att visningen kan bli så bra som möjligt. Se filmen i förväg så du kan lyfta sådant du tror din elevgrupp behöver prata om, innan ni ser filmen tillsammans.

En sak du och eleverna bör vara förberedda på är att det förekommer rasistiska uttalanden i filmen, och att n-ordet används. Tydliggör att det är ett kränkande ord som var fel då och som är fel nu. Du kan behöva förklara kontexten och finnas där för att svara på eventuella frågor så elevgruppen känner sig förberedda.

Här nedan följer tips på hur ni kan arbeta med filmen efter visningen. Läs igenom dessa innan du ser filmen, då de kan vara till nytta i dina förberedelser och hjälpa dig att få syn på vad eleverna kan gynnas av att veta och ha med sig inför visningen.

Efterarbete

Genom att se hur vi upplever saker olika ökar vi förståelsen för varandra och tränar oss i empati. Utifrån våra erfarenheter och olikheter kan det som upplevs som skrämmande eller tragiskt för en person uppfattas som absurt eller komiskt för en annan. En gemensam filmupplevelse är en otroligt bra grund för att komma in på djupa samtal om stora och komplexa frågor. Försök att få eleverna engagerade i samtal om filmen genom att ställa öppna frågor.

Vad tänker ni om filmen? Vilken scen minns du? Var det någon särskild person eller händelse som väckte känslor i dig? Varför tror du att just det berörde dig?

Beroende på din elevgrupp kan du anpassa huruvida följande diskussioner ska göras i helklass eller i mindre grupper. Vissa frågor kanske passar bättre att jobba med enskilt genom en skrivuppgift eller liknande. Du som lärare känner dina elever bäst och kan anpassa efterarbetet till vad du tror är lämpligast. Det går bra att se den här handledningen som en inspiration där du som lärare väljer ut vilka frågor du vill arbeta med, eller följa handledningen från början till slut.

Det dokumentära berättandet

Inom det dokumentära berättandet finns olika berättartekniker. I vissa dokumentärer är filmskaparen själv med i filmen, exempelvis genom att vara berättarröst, och i andra märker vi knappt vem som gjort filmen.

Den här filmen utgår från ett personligt perspektiv med en filmskapare som vill veta mer om sin uppväxtort och vad som hänt där. Vi ser honom också framför kameran. Prata med eleverna hur de tror att berättartekniken påverkade deras upplevelse av filmen. Gör det filmen mer eller mindre intressant att vi får veta filmarens drivkraft med sin film? Varför?

Upplevde eleverna att han som gjort filmen tog någons part eller valde sida kring de olika frågorna filmen berör? Hur märks det?

Yttrandefrihet

En viktig grundsten i ett demokratiskt samhälle är yttrandefriheten. I Sverige är yttrandefriheten skyddad i grundlag och innebär motsatsen till censur.

Men får man säga vad som helst? Och är det skillnad på att uttrycka saker hemma till en kompis, stå på ett torg och uttala åsikter eller skriva dem på internet?

- Gå igenom vad uttrycken "olaga hot", "förtal" och "hets mot folkgrupp" innebär och betyder.

- Be eleverna ta reda på definitionen av yttrandefrihet och undersöka var gränsen till olaga hot, förtal och hets mot folkgrupp går. Vad kan gränsöverskridande beteende få för straff? Fråga om eleverna tycker att någon i filmen missbrukar sin yttrandefrihet.

Har filmaren något ansvar för vad personerna i filmen säger?

Ord & begrepp

Orden är viktiga när vi pratar om problem i samhället. I filmen nämns några begrepp ni kan undersöka tillsammans och jobba vidare med. Vad betyder till exempel etablissmang och karaktärsdöd?

Ett återkommande ord i filmen är ordet rasist. Diskutera begreppet, förklara vad det betyder och sätt det i en kontext, både historiskt och hur ordet används idag.

Enligt vissa i filmen vågar människor inte säga vad de tycker för rädslan att bli kallad just rasist. Håller eleverna med om att det är så?

-Vad är ett rasistiskt uttalande?

-Är man rasist om man säger någonting rasistiskt?

-Vad är en rasistisk handling?

Tips på fördjupning:

Hemsidan Forum för levande historia

Podcasten Raseriet med Amie Bramme Sey och Fanna

Ndow Norrby

Svart historia - En bok och instagramkonto av Amat Levin

Vi & Dom

När grupper ställs mot varandra pratas det ofta om vi och dom. Beroende på vilka vi inkluderar i vårt vi, kan vi se på världen och varandra olika.

“Jag tycker det räcker med att dom mördar två tjejer och knivskurit två killar”

Meningen ovan är ett citat från filmen men vilka är egentligen inkluderade i ordet dom? Låt eleverna komma med sina tankar och om det behövs kan du ge förslag. Alla människor från Eritrea? Alla människor som invandrat till Sverige? Alla människor i Sverige som inte är vita?

Kan eleverna förstå varför han formulerar sig så och vad tycker de det uttalandet gör för uppdelningen mellan “vi och dom”?

Tips på fördjupning:

Diskutera uttrycket vidare med eleverna och låt dem definiera vilka vi och dom det finns i ett samhälle.

Ge dem en skrivuppgift där de i texten ska identifiera vilka de inkluderar i sitt vi och varför. Sin familj? Sina kompisar? Alla som bor i samma stad som en? Alla som ser ut som jag? Alla som bor i Sverige? Alla som bor i Europa? Alla människor på jorden?

“Det går inte att straffa oskyldiga människor bara för att dom är landsmän med förövaren”

Det är Saras pappa som säger det efter att hans dotter blivit mördad och situationen eskalerat.

Fråga eleverna vad de tänker kring det uttalandet? Håller de med? Varför?

Vissa hade svårt att förstå hur Saras pappa kunde fortsätta den antirasistiska kampen efter att hans dotter blivit mördad. Varför tror eleverna att en del resonerade så?

Korsbränningarna och Ku Klux Klan

Ku Klux Klan bildades 1865 och är USA:s äldsta terrororganisation. Genom åren har de genomfört mord och terrorbrott. Rörelsen är aktiv än idag och sprider starka rasistiska åsikter. Hur tycker eleverna att det pratas om Ku Klux Klan och korsbränningarna i filmen?

Ord som används i beskrivningen av korsbränningarna är “busgrej” och “en markering”. Håller eleverna med? Hur skulle de beskriva det som hände? Vad har korsbränningarna och Ku Klux Klan för koppling till det som hände i Härnösand?

Tips på fördjupning

Ta reda på mer om Ku Klux Klan, vad de står för och vad de genomfört.

<https://www.svtplay.se/ku-klux-klan>

Sara kämpade för flyktingarna

Polarisering

Polarisering handlar om att grupper i samhället står väldigt långt ifrån varandra och inte är intresserade av samtal eller en vilja att förstå varandra.

Prata med eleverna om hur de upplever samhällsklimatet idag.

Känner de att det finns en vilja bland exempelvis politiker eller allmänhet att samarbeta för att göra vårt samhälle och vår värld till en bättre plats för fler?

Är det skillnad i engagemang om samtalen sker öga mot öga eller exempelvis i ett kommentarsfält på internet?

För att motverka polarisering behövs förståelse och dialog.

Kan eleverna förstå varför människorna i den här filmen hamnar på olika sidor om frågor?

Varför tror de att vissa i filmen är negativt inställda till pojkarna som kommer från Eritrea? Varför är Sara och andra från Fem i tolvrörelsen inte det?

Vad tror eleverna är det bästa sättet att motverka motsättningar mellan grupper i ett samhälle? Vem bär ansvaret för att integration fungerar? Är det bara vissa som ansvarar över det i ett samhälle, exempelvis de som jobbar med sådana frågor i en kommun? Eller har vi alla ett ansvar att ta hand om varandra och det samhälle som vi lever i?"

Hopp och förtvivlan

Känner vi inte hopp kan det kännas meningslöst att jobba för, eller tro på förbättring.

När eleverna tänker på framtiden, känns den hoppfull eller hopplös? Vad får dem att känna och tänka så?

En rörelse som fått stort engagemang runt om i världen är Fridays for future med Greta Thunberg i spetsen. Trots en svår och viktig fråga pratar rörelsen ofta om hopp och att vi kan förändra tillsammans. Tror eleverna att det går att förändra andras attityd i samhällsfrågor? Hur skapar man hopp och engagemang i svåra frågor?

Hur upplever eleverna att stämningen är i samhället där de bor? Finns det motsättningar mellan grupper?

Det kan vara mellan unga och gamla, människor från olika stadsdelar eller skolor, de som bott där länge och de som är nyinflyttade.

Tips på fler uppgifter efter filmen

Be eleverna skriva ett brev till någon av de som medverkar i filmen. Kanske var det något hen sa som eleven vill svara på eller ifrågasätta. Kanske vill hen tacka eller ställa en fråga.

Arbeta kreativt med elevernas intryck av filmen. Ge dem i uppgift att skapa en bild som representerar filmens teman eller skriva en dikt om filmen i stort, en specifik sekvens eller person.

Vill ni se mer film på liknande tema?

Filmerna Trevligt folk från 2015 är Filip och Fredriks debutfilm om ett integrationsprojekt i Borlänge där Somalias första landslag i bandy startades.

En varm och humoristisk dokumentär om hur integration i praktiken kan, och kanske bör, se ut. En filmhandledning till filmen finns på Filminstitutets hemsida.

Boka regissörsbesök

Filmens regissör kommer gärna ut i skolan och andra sammanhang och pratar om sin film. Vill ni boka ett besök till er skola, få mer inspiration till att jobba vidare med materialet eller komma i kontakt med filmskaparen, kontakta Film Västernorrland så hjälper vi er.

www.filmvasternorrland.se

Produktionsfakta

Regi: Bo Johan Sörensen

Längd: 49 minuter

Land: Sverige

År: 2025

Språk: Svenska

Produktionsbolag: Laika Film & Television AB

Distributör: Laika Film & Television AB

Bilder: Martin Fryklund, Göran Gester, Tidningen Ångermanland, Laika Film & Television AB

Skrivent filmhandledning: Katarina Sundman

Film Västernorrland

Den här filmhandledningen är framtagen av Film Västernorrland. Vi är en regional filmorganisation som jobbar för att främja filmen på olika sätt i vår region. Barn och unga är en prioriterad målgrupp, och vi jobbar aktivt mot skolor och andra verksamheter där barn och unga är och rör sig. På vår hemsida hittar du tips och verktyg för att jobba vidare med film, samt sådant som är aktuellt inom film- området i Västernorrland. Hör av dig med frågor eller idéer. Vi hjälper gärna till!

Vi erbjuder bland annat:

- Workshops i filmskapande och animation
- Fortbildning för pedagoger
- Stöd gällande skolbio
- Talangutveckling för intresserade barn och ungdomar
- Visning av film från hela världen under vår internationella filmfestival, Filmfest Sundsvall

Läs mer på www.filmvasternorrland.se